

Kehittämishäky ja muut organisaatiotaudit

Hallintolääkäri Tikonen katseli keltaista aaltokuviota paperin vasemmassa ylänurkassa. Keskushallinnon ohjekirje: Kansallisten norminpurkutalkoiden kiihdyttämiseksi kaikkien terveydenhuollon toimintayksiköiden tulee raportoida rekisteriviranomaisena toimivalle Keskushallinnon asiantuntijalaitokselle 1.4. alkaen liitteessä 1 kuvattujen organisaatiotautien esiintyvyys ja niiden hoito toimintayksiköissä. Alueiden valvontavirastot valvovat ohjekirjeen toimeenpanoa. Valvontaviranomaisella on oikeus asettaa uhkasakko, mikäli terveydenhuollon toimintayksikkö ei määräaikaan mennessä noudata annettua omavalvontaohjetta.

”Mitä helkuttia!” Hallintolääkäri Tikosen otsarypyt syvenivät. ”Tyypillistä keskushallintoa! Valmistellaan kabineteissa kaikenlaista, josta täällä etulinjassa ei tiedetä mitään. Ja luulevat, että ohjeiden toimeenpano sujuu yhdessä yössä.” Hallintolääkäri Tikosen ärtymystä ei vähentänyt, että hän ei muistanut kuulleensa organisaatiotaudeista, vaikka piti itseään sangen kokeneena terveydenhuollon hallinnon ammattilaisena. Tuhauttaen hän käänsi liitteen esiin ja alkoi lukea.

Liite 1. Keskushallinnon asiantuntijalaitokselle 1.4. alkaen raportoitavien organisaatiotautien taksonomia, taudinoireet ja hoito.

Taloustanssi (*chorea finansis*). Terveydenhuollon säätelyn häiriötila, joka piiskaa tanssimaan epätarkoituksenmukaisesti taloushallinnon pillin mukaan. Oireina on omituisia pakkoliikkeitä ja nytkähtelyjä euron tahtiin. Ilmiötä tulee seurata erittäin tarkkaan, koska sen ennustetaan yleistyvän toimeenpantavien uudistusten myötä.

Koodausneuroosi (*neurosis regenerans codensorum multiplex*). Pakkomielteinen pyrkimys kirjata yksinkertaiset, selkeät asiat epäloogisilla ja vaikeasti muistettavilla kirjain- ja numeroyh-

distelmillä. Erityisesti tietohallinnon ammattitauti. Ei parantavaa hoitoa. Oireita lievitetään koodistopalvelun ja tietoarkkitehtuurin avulla.

Organisaatiomuutospakko (*tentamen reorganisatorum urgens*). Todellinen tai kuviteltu pakottava tarve ryhtyä uudistamaan toimivaa järjestelmää. Taudin puhkeamisen riski kasvaa johtajavaihdosten jälkeen. Kuratiivista hoitoa ei ole. Aika parantaa haavat.

**”Kehittämishäkyä ensiapu –
kehityshankkeiden
priorisointi Pareto-periaatteella”**

Organisaatiomuutuskierre (*tentamen reorganisatorum recurrens*). Edellä kuvatun ilmiön kroonistunut muoto, jossa muutokset seuraavat toisiaan. Estää muun muassa toiminnan tulosten ja laadun seurannan luotettavasti. Prognosis pessimus.

Muutosvastarinta (*pectus resistans alterum*). Yleinen organisaatiomuutoksen seuraus. Näytäväoireinen ja kiusallinen, tavallisesti itsestään ohi menevä tila. Oireiden lievittymistä voi nopeuttaa toimivalla vuorovaikutuksella johdon ja henkilöstön kesken.

Johtopöhö (*odema managementum*). Vakava toimintakykyä uhkaava tila aiheutuu nesteiden kertymisestä hallinnon yläpäähän. Pahimmillaan johtaa työyhteisön hiljaiseen täyshallvukseen (*silentum totalis duunares immobile*). Alkuvaiheessa taudinkulku on käännettävissä liikunnan avulla (Gemba-kävelyt). Tapausselostuksissa on kuvattu nesteenkiertohäiriön korjaantuneen niin hyvin, että organisaation toimintakyky ja hyvinvointi on lisääntynyt.

Jory-harhaisuus (*folie a groupe de direction*). Tyypillisesti pieni ryhmä uskoo keskenään

asioihin, jotka eivät kestä todellisuustestiä. Yleensä sairastuneiden käytös vaikuttaa normaalilta, jopa keskivertoa fiksummalta. Oireen testaukseen käytetään tarkistuskysymyksiä organisaation perustehtävästä ja henkilöstön työtyytyväisyydestä. Esiintyy myös asiantuntijaryhmissä.

Big Boss -syndrooma (*trumpismus*). Länsimaista jo hyvin eradikoitumassa olleen tartuntataudin muunnos, joka on taas alkanut levitä suurissa yksiköissä. Ilmenee laillisin menettelyin valitun johtajan despoottisena vallankäytönä. Seurauksena henkilöstön vaihtuvuus ja osaavien asiantuntijoiden kato. Tauti voi edetä salakavalasti, ja joskus se varmistuu vasta jälkikäteen samppanjapullojen korkkien poksauksesta (työyhteisön kuullessa johtajan siirtymisestä paremmille apajille). Kuratiivinen hoito on hallinnollisesti erittäin hankala toimenpide etenkin julkisella sektorilla.

Keskivartalolihavuus (*obesitas truncus organisatorum*). Turvonnut monikerroksinen hierarkia, jossa johtajat johtavat johtajia. Kehitteillä on uusia lupaavia hoitoja kuten Lean.

Kehittämisähky (*occlusio multiprojectis developmentorum*). Nopeasti paheneva tukkeuma ydintehtävän hoitamisessa. Etiologisena tekijänä liian monta samanaikaista projektia toiminnan parantamiseksi. Ensiapuna kehityshankkeiden priorisointi Pareto-periaatteella.

Laatuvaivat (*meteorismus qualitatis, MQ*). Ilmenee ajoittaisina törähdyksinä laatupäälliköiltä. Ehkäisyyntä on tarjolla hyvän suojan antava rokote (Kata, PDSA), joka muuttaa laatutyön päivittäiseksi pienin kokeiluina eteneväksi jatkuvan parantamisen toimintamalliksi.

Digimyrkytys (*intoxicatio digitalisationis*). Digitalisaation ylitarjonta. Aiheuttaa työn sykkeen hidastumista ja samanaikaista värinäön muuttumista punaiseksi [sic!]. Joskus

seurauksena tiedonkulun totaaliblokki. Cave! Digitalisaation terapeutin ikkuna on kapea. Näyttöön perustuva käyttöindikaatio on potilaspapereiden tiheärytmisen lehteilyn vähentäminen. Muiden käyttöaiheiden kustannusvähennyttävuutta ei ole osoitettu.

Huippuyksikköhypetys (*hyperbola apicis hospitalis universitas*). Uusi harvinaissairauksiin kuuluva ...

Kielipoliisi hallintolääkärin sisällä oli herännyt ja urahteli diagnoosien kohdalla kuin äkäinen tiikeri. Kelvottomia termejä, hän huomasi ajattelevansa.

”Seuraavaksi hallintolääkäri esittelee johdoryhmälle esityslistan kohdan kuusi”, kuului etäisenä puheenjohtajan ääni. Vieruskaverin tönäisy tuntui kyljessä. Toisella puolella huonetta näkyi pääluottamusmiehen hymynkare. ”Mahdinkohan kuorsata pitkään?” hallintolääkäri Tikonen pohti asettaessaan muistitikkua tietokoneeseen. Nolous haihtui, kun hän hykerteli itselleen: ”Taisi olla kokousnukahtelua (*narkolepsia congregationalis*).” ■

TUIJA IKONEN,
erikoislääkäri,
terveydenhuollon
hallinnon dosentti,
MQ

